

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om ersättande av skördeskadador

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om ersättande av skördeskadador ändras så att odlarna kan betalas skördeskadeersättning för skada som åsamkats av att sådd omöjliggjorts också när skadan har orsakats av väta till följd av osedvanligt rikliga regn. Dessutom föreslås att jordbruksskiften för vilka producenten har ingått ett avtal med staten om omläggning till ekologisk produktion utesluts ur systemet med skördeskadeersättning för den tid omläggningen pågår.

Det föreslås att det årliga reservationsanslag i statsbudgeten som anvisas för er-

sättning av skördeskadador minskas från nuvarande 50 milj. mk till 20 milj. mk. Det föreslås att anslagen i statsbudgeterna för 1996 och 1997 minskas med sammanlagt 80 milj. mk. Som beräkningsgrund för skördeskadeersättningarna föreslås interventionspriserna eller de marknadspriser som betalts året före skadeåret.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1998, och den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

Systemet för ersättande av skördeskadador grundar sig på den 1975 givna lagen om ersättande av skördeskadador (530/1975), nedan *skördeskadelagen*. På de grunder som nämns särskilt i lagen kan på ansökan betalas ersättning av statens medel för skada som drabbat de växtarter som nämns i förordningen om ersättande av skördeskadador (820/1975), nedan *skördeskadeförordningen*. Som skördeskada kan ersättas skada som åsamkats av att sådden omöjliggjorts, om orsaken har varit exceptionell översvämning samt skada som på grund av vissa onormala naturförhållanden har drabbat växande eller skördemogen gröda eller övervintrande växter.

Tillämpningen av lagen i en situation där sådden på en brukningsenhet eller på en del därav har omöjliggjorts av osedvanligt rikliga regn har varit problematisk. Enligt orda-

lydelsen i 1 § kan skördeskadeersättning betalas endast för skada som åsamkats av att sådden omöjliggjorts av exceptionell översvämning. Lagen har tillämpats också i situationer där vätan berott på regn, inte på översvämning i ordets allmänna bemärkelse, vilken är att ett vattendrag stiger över det normala vattenståndet. För klarhetens skull föreslås lagen dock bli ändrad så, att odlaren kan betalas ersättning också för skada som åsamkats av att sådden omöjliggjorts av väta till följd av osedvanligt rikliga regn.

Enligt 2 § 2 mom. skördeskadelagen kan ersättning inte betalas, om inte något annat bestäms genom förordning, för sådan åker för vilken odlaren har ett gällande avtal med staten om begränsning av nyttjande av åker enligt lagen om balansering av lantbruksproduktionen (1261/1989), nedan *balanseringslagen*, lagen om styrning och balansering av lantbruksproduktionen (81/1983) eller någon annan motsvarande lagstiftning. Syftet med

bestämmelsen har varit att hindra en överkompensation av eventuella skador i en situation där odlaren redan får extra stöd med anledning av begränsning av nyttjandet av åkern. Bestämmelsen har tillämpats på brukningsenheter där produktionen är ekologisk och för vilka producenten har ett gällande odlingsavtal med staten i enlighet med balanseringslagen.

Med anledning av Finlands medlemskap i Europeiska unionen (EU) anpassades den finländska lagstiftningen om jordbruksprodukter till Europeiska gemenskapens (EG) gemensamma jordbrukspolitik, och i det syftet upphävdes balanseringslagen genom lagen om upphävande av vissa lagar som hänför sig till lantbruket (1099/1994). Med stöd av lagen förblev de odlingsavtal som hade ingåtts mellan staten och producenterna i kraft.

Också under medlemskapet i EU har nya producenter ingått avtal med staten om omläggning till ekologisk produktion. Producenterna är härvid med i miljöstödsprogrammet för jordbruket i Finland och de är berättigade att inom ramen för programmet få av EG delfinansierat miljöspecialstöd för jordbruket, vilket består av stöd under det treåriga omläggningsskedet och stöd för ekologisk produktion efter omläggningsskedet. Därför föreslås lagen bli ändrad så, att brukningsenheter där ekologisk produktion idkas på basis av ett särskilt avtal med staten inte skall få skördeskadeersättning under omläggningsskedet.

För utbetalning av skördeskadeersättningar skall i statsbudgeten enligt 3 § 1 mom. årligen intas ett reservationsanslag om 50 milj. mk. Sedan Finland anslutit sig till EU vid ingången av 1995 sjönk marknadspriserna på de sådesväxter som oftast ersätts med 53—65 procent från marknadspriserna under tiden före medlemskapet. Eftersom de skördeskadeersättningar som skall betalas väntas sjunka varaktigt i motsvarande mån föreslås anslaget i statsbudgeten bli minskat till 20 milj. mk. Under svåra missväxtår kan anslaget förhöjas. För garanterande av anslagets tillräcklighet föreslås att det genom förordning kan föreskrivas ett minimibelopp för ersättningarna, vilket är högre än den nuvarande 50 mk.

Det föreslås att de anslag som tidigare anvisats för ersättande av skördeskador skall minskas med sammanlagt 80 milj. mk.

Vidare föreslås en ändring av beräkningsgrunden för skördeskadeersättningar. Enligt gällande 4 § 2 mom. används som enhetspris för var och en av växtarterna de riktpriiser om vilka överenskommit vid förhandlingar om utvecklande av lantbruksinkomsten eller, om sådana priser inte finns, de priser som jord- och skogsbruksministeriet särskilt bestämmer efter ha hört delegationen för skördeskador.

Bestämmelser om systemet för utvecklande av lantbruksinkomsten utfärdades senast i lagen om marknadssystemet för lantbruksprodukter (1518/1993). Med anledning av Finlands EU-medlemskap upphävdes lagen på ovan angivet sätt, genom lagen om upphävande av vissa lagar som hänför sig till lantbruket. Beräkningsgrunden för skördeskadeersättningar föreslås bli ändrad så, att beräkningsgrunden för enhetspriset för var och en växtart blir interventionspriset eller det marknadspris som betalats året före skådeåret, varvid marknadsprisets senare utveckling beaktas.

2. Propositionens verkningar

Förslaget minskar de i statsbudgeten årligen anvisade medlen för ersättande av skördeskador från nuvarande 50 milj. mk till 20 milj. mk. Dessutom intäktsförs i budgeten för 1998 sammanlagt 80 milj. mk i anslag som inbesparats under 1996 och 1997.

Den förhöjning av självriskan och minimibeloppet för ersättningar som föreslås bli bestämt genom förordning minskar i någon mån antalet producenter som är berättigade till ersättning. Självriskan föreslås vara 30 % av normskörds värde ökad med 3 000 mk. Minimibeloppet av ersättningen föreslås vara 500 mk.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid jord- och skogsbruksministeriet som tjänsteuppdrag. I samband med beredningen har delegationen för skördeskador hörts.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslaget

1 §. Av rättviseskäl och för undvikande av tolkningsproblem fogas till paragrafen en bestämmelse om att skada som beror på att sådden omöjliggjorts kan ersättas också när skadan har åsamkats av väta till följd av osedvanligt rikliga regn. Enligt ordalydelsen i gällande paragraf kan skördeskadeersättning betalas endast för skada som åsamkats av att exceptionell översvämning omöjliggjort sådd. I praktiken har bestämmelsen tillämpats i situationer där vätan i själva verket orsakats av regn, inte av översvämning i ordets allmänna bemärkelse (ett vattendrag stiger över det normala vattenståndet), men för klarhetens skull föreslås till paragrafen bli fogat ett särskilt omnämmande av osedvanligt rikliga regn. För odlarna saknar det betydelse om vätan på brukningsenheten beror på att ett vattendrag svämrat över eller på att regnen varit osedvanligt rikliga, eftersom odlaren i båda fallen har åsamkats skada av att sådden omöjliggjorts på brukningsenheten och orsaken är av odlaren oberoende växlingar i naturförhållandena.

Som osedvanligt rikliga regn kan anses regn där marken på brukningsenheten blir så våt att åkrarna inte kan besås med sedvanliga såningsmetoder under den såningstid som är normal för orten. Sådana regn förekommer också relativt sällan på orten. Genomsnittet kan anses vara en gång på 15—20 år.

2 §. Syftet med paragrafens gällande 2 mom. har varit att hindra en överkompensation av eventuella skador i en situation där odlaren på grundval av ett avtal med staten redan får extra stöd för begränsning av användningen av åker. Bestämmelsen har tillämpats på brukningsenheter med ekologisk produktion för vilka producenten har ett gällande odlingsavtal med staten enligt balanseringslagen. I rättspraxis har bestämmelsen tillämpats så, att till brukningsenheter i ekologisk produktion inte betalas skördeskadeersättningar under den treåriga period då omläggningen från konventionell produktion till ekologisk produktion pågår, dvs. det så kallade omläggningsskedet (landsbygdsnäringsnäringsnämnds beslut Dnr 2562/592/94).

De producenter som har gått över till ekologisk produktion under medlemskapet i EU har inom ramen för miljöstödsprogrammet för jordbruket fått av EG delfinansierat miljöspecialstöd för jordbruket, vilket består av ett högre stöd under det treåriga omläggningsskedet och ett lägre stöd för ekologisk produktion efter omläggningsskedet. Eftersom avtalen för producenter som lägger om till ekologisk produktion under Finlands medlemskap i EU inte baserar sig på balanseringslagen har de nya producenterna emellertid på grundval av skördeskadelagen kunnat ansöka om och få skördeskadeersättning också under omläggningsskedet.

Under medlemskapet i EU betalas till dem som går över till ekologisk produktion ett särskilt stöd under omläggningsskedet i likhet med det tidigare nationella tillvägagångssättet så som refereras ovan. Dessutom är skador under omläggningsskedet som orsakas av att den nya odlingstekniken bemästras bristfälligt svåra att skilja från skador som naturförhållandena åsamkat. Därför föreslås momentet bli ändrat så, att ersättning inte kan betalas, om inte något annat bestäms genom förordning, för sådana jordbruksskiften för vilka producenten har ett gällande avtal med staten om omläggning till ekologisk produktion och för vilka betalas EG-finansierat stöd under det omläggningsskede som gäller övergång från konventionell produktion till ekologisk produktion.

3 §. Paragrafen föreslås bli ändrad så, att det årliga reservationsanslag i statsbudgeten som upptas för ersättningar minskas från nuvarande 50 milj. mk till 20 milj. mk. Under 1992—1996 åsamkades i genomsnitt 82 procent av alla skördeskador de allmännast odlade sädesväxterna vete, korn, havre och råg samt vallväxter och vallhöväxter. Ersättningsgrunden för skördeskador på vallväxter och vallhöväxter beräknas utgående från priset på korn. Sedan Finland blivit medlem i EU beräknas marknadspriserna för spannmål ha sjunkit varaktigt med 50—65 procent från de marknadspriser som rådde före medlemskapet. Eftersom de skördeskadeersättningar som skall betalas ut bedöms sjunka i motsvarande mån kan också det i statsbud-

geten reserverade anslaget minskas. Under svåra missväxtår kan anslaget dock höjas i statsbudgeten redan under skadesår.

3 a §. I paragrafen föreskrivs om ett specialarrangemang beträffande de i statsbudgeten reserverade anslagen under finansåret 1994. I paragrafen föreslås en förminskning av sammanlagt 80 miljoner mark beträffande anslagen till ersättning av skördeeskador i 1996 och 1997.

4 §. För garanterande av skördeeskadeanslagets tillräcklighet är avsikten att genom förordning fastställa ett minimibelopp för ersättningarna som är högre än det nuvarande minimibeloppet 50 mark. Därför föreslås till 1 mom. bli fogat en bestämmelse om att det genom förordning bestäms om skördeeskadeersättningarnas minimibelopp.

Den beräkningsgrund för skördeeskadeersättningar som föreskrivs i 2 mom. föreslås bli fastställd på nytt, eftersom sådana riktpriiser som ingick i det tidigare systemet inte längre fastställs efter anslutningen till EU. Som beräkningsgrund för enhetspriset för var och en växtart föreslås interventionspriset eller det marknadspris som betalats året före skadeåret, varvid också marknadsprisets senare utveckling beaktas. Beaktandet av marknadsprisets senare utveckling är av betydelse vid fastställandet av enhetspriset för sådana växtarter vilkas marknadspris varierar avsevärt årligen. Om en växtart inte har något interventionspris eller något kalkylerbart

marknadspris, bestämmer jord- och skogsbruksministeriet enhetspriset separat efter att ha hört delegationen för skördeeskador.

2. Närmare bestämmelser

Med stöd av den föreslagna ändringen av 4 § 1 mom. avses 12 § skördeeskadeförordningen bli ändrad så, att självansvaren skall vara 30 % av normskördens värde ökad med 3 000 mk och 13 § så, att ett belopp som är mindre än 500 mk inte betalas i lägenhetsbestämd ersättning.

3. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst. I lagen föreslås bli intagen en övergångsbestämmelse om tillämpning av lagen på avtal som ingåtts med stöd av den upphävda balanseringslagen och som förblev i kraft trots att lagen upphävdes.

Enligt artikel 93.3 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen skall Europeiska gemenskapernas kommission underlättas om lagen före ikraftträdandet, eftersom det är fråga om statligt stöd som medlemsstaten beviljar i enlighet med artikel 92.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om ersättande av skördeskador

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 4 juli 1975 om ersättande av skördeskador (530/1975) 1 §, 2 § 2 mom.,
3 och 3 a § och 4 § 1 och 2 mom.,
dessa lagrum sådana de lyder, 1 §, 2 § 2 mom. och 4 § 1 och 2 mom. i lag 1309/1990,
3 § delvis ändrad i lag 3/1982 och i nämnda lag 1309/1990 och 3 a § i lag 1095/1994, som
följer:

1 §

För skador som till följd av frost, hagel, störtregn, oväder, exceptionella översvämningar, osedvanlig torka eller någon annan liknande, av odlaren oberoende, onormalt stor växling i naturförhållandena har drabbat växande eller skördemogen gröda eller för skador som till följd av exceptionella övervintringsförhållanden har orsakats övervintande växter eller för skada som åsamkats av att sådden omöjliggjorts av väta till följd av exceptionell översvämning eller osedvanligt rikliga regn kan betalas ersättning av statens medel enligt vad som bestäms i denna lag.

2 §

Ersättning kan, om inte något annat bestäms genom förordning, inte betalas för jordbruksskiften för vilka producenten har ett gällande avtal med staten om omläggning till ekologisk produktion och för vilka betalas av Europeiska gemenskapen helt eller delvis finansierat stöd under omläggningen från konventionell produktion till ekologisk produktion.

3 §

För utbetalning av ersättningar intas i statsbudgeten årligen ett reservationsanslag om 20 miljoner mark.

Om anslaget enligt 1 mom. visar sig vara otillräcklig på grund av exceptionellt omfattande skador, kan anslaget höjas i statsbudgeten.

3 a §

Med avvikelse från vad som i denna lag annars bestäms om ersättande av skördeska-

dor kan under 1998 de anslag för betalning av skördeskadeersättningar som har anvisats i statsbudgeten för 1996 minskas med 50 miljoner mark och de anslag för ändamålet som anvisats i statsbudgeten för 1997 med 30 miljoner mark.

4 §

Om grunderna för bestämmande av skördeskador och ersättningar för skördeskador, om ersättningarnas minimibelopp samt om hur ersättningarna skall bestämmas och utbetalas föreskrivs genom förordning. Genom förordning föreskrivs även om de växtarter beträffande vilka skördeskador skall beaktas när skördeskadorna på en brukningsenhet bestäms. Vid bestämmandet av grunder och växtarter skall olika växtarters odlingssäkerhet, skadans inverkan på brukningsenhetens totalskörd och den skadelidandes självrisk beaktas.

Efter att ha hört delegationen för skördeskador bestämmer vederbörande ministerium årligen för lägenhetsbestämda uppskattningar av skördeskadorna normskördar för de i 1 mom. angivna växtarterna. Som beräkningsgrund för enhetspriset för var och en växtart används interventionspriset eller det marknadspris som betalts året före skadeåret, varvid även marknadsprisets senare utveckling kan beaktas. Om inget interventions- eller marknadspris finns, bestämmer ministeriet enhetspriset separat efter att ha hört delegationen för skördeskador.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Om odlaren när denna lag träder i kraft har ett gällande avtal med staten om be-

gränsning av nyttjande av åker enligt lagen om balansering av lantbruksproduktionen (1261/1989) och till odlaren utgående från avtalet betalas stöd under omläggningsskedet med anledning av omläggning från konventionell produktion till ekologisk produktion, iaktas de bestämmelser som gällde vid denna lags ikraftträdande.

Helsingfors den 3 oktober 1997

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister Kari Häkämies

Lag

om ändring av lagen om ersättande av skördeskador

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen den 4 juli 1975 om ersättande av skördeskador (530/1975) 1 §, 2 § 2 mom., 3 och 3 a § och 4 § 1 och 2 mom., dessa lagrum sådana de lyder, 1 §, 2 § 2 mom. och 4 § 1 och 2 mom. i lag 1309/1990, 3 § delvis ändrad i lag 3/1982 och i nämnda lag 1309/1990 och 3 a § i lag 1095/1994, som följer:

Gällande lydelse

1 §

För skador, som till följd av frost, hagel, störtregn, oväder, exceptionella översvämningar, osedvanlig torka eller annan liknande, av odlaren oberoende, onormalt stor växling i naturförhållandena drabbat växande eller skördemogen gröda eller för skador som till följd av exceptionella övervintringsförhållanden orsakats övervintrande växter eller för skador som åsamkats av att exceptionell översvämning omöjliggjort sådd kan betalas ersättning av statens medel enligt vad som stadgas nedan.

Föreslagen lydelse

1 §

För skador som till följd av frost, hagel, störtregn, oväder, exceptionella översvämningar, osedvanlig torka eller *någon* annan liknande, av odlaren oberoende, onormalt stor växling i naturförhållandena *har* drabbat växande eller skördemogen gröda eller för skador som till följd av exceptionella övervintringsförhållanden har orsakats övervintrande växter eller för skada som åsamkats av att *sådden omöjliggjorts av våta till följd* av exceptionell översvämning eller osedvanligt rikliga regn kan betalas ersättning av statens medel enligt vad som *bestäms i denna lag*.

2 §

Ersättning kan, om inte något annat stadgas genom förordning, inte betalas för sådan åker för vilken odlaren har ett gällande avtal med staten om begränsning av nyttjande av åker enligt lagen om balansering av lantbruksproduktionen (1261/1989), lagen om styrning och balansering av lantbruksproduktionen (81/1983) eller någon annan motsvarande lagstiftning.

Ersättning kan, om inte något annat *bestäms* genom förordning, inte betalas för *jordbruksskiftet* för *vilka producenten* har ett gällande avtal med staten om *omläggning till ekologisk produktion och för vilka betalas av Europeiska gemenskapen helt eller delvis finansierat stöd under omläggnigen från konventionell produktion till ekologisk produktion*.

3 §

För utbetalning av ersättningar intas i statsbudgeten årligen ett reservationsanslag om 50 miljoner mark, vilket i systemet för utvecklande av inkomst av lantbruk betraktas såsom inkomst av lantbruk. Om någon del av anslaget för ersättningar förblir oan-

3 §

För utbetalning av ersättningar intas i statsbudgeten årligen ett reservationsanslag om 20 miljoner mark.

Gällande lydelse

vänd, skall vid förhandlingar om utvecklande av lantbruksinkomsten ingås överenskommelse om hur den oanvända delen skall beaktas vid bestämmande av inkomsten av lantbruk.

Om i 1 mom. nämnt anslag visar sig otillräckligt, kan i statsförslaget beviljas tillägg för ersättande av skador, vilket tillägg anses såsom inkomst av lantbruk. Vid ovan i 1 mom. avsedda förhandlingar kan överenskommas om huruvida tillägget i de beräkningar som avses i systemet för utvecklande av lantbruksinkomsten skall delas upp på flera, dock högst tre prissättningsperioder.

När särskilt stora skördeskadorna inträffar, kan vid förhandlingar som avses i 1 mom. överenskommas om huruvida det därvid erforderliga tillägget helt eller delvis skall anses såsom inkomst av lantbruk och huruvida det skall delas upp på flera, dock högst tre prissättningsperioder.

3 a §

Med avvikelse från vad denna lag annars stadgar om ersättande av skördeskadorna kan de medel för betalning av skördeskadeersättningar som har anvisats i statsbudgeterna minskas med 60 miljoner mark 1994, förutsatt att motsvarande inbesparing betraktas som en del av lantbruksproducenternas andel av marknadsföringskostnaderna för lantbruksprodukter enligt 9 § lagen om marknadsystemet för lantbruksprodukter (1518/1993).

4 §

Om de grunder enligt vilka skördeskadorna och ersättningar för skördeskadorna bestäms samt om hur ersättningarna skall bestämmas och utbetalas stadgas genom förordning. Genom förordning stadgas även om de växtarter beträffande vilka skördeskadorna skall beaktas när skördeskadorna på en brukningsenhet bestäms. Vid bestämmandet av grunder och växtarter beaktas olika växtarters odlingsssäkerhet, skadans inverkan på brukningsenhetens totalskörd och den skadelidandes självrisk.

Efter att ha hört delegationen för skörde-

Föreslagen lydelse

Om anslaget enligt 1 mom. visar sig vara otillräckligt på grund av exceptionellt omfattande skador, kan anslaget höjas i statsbudgeten.

3 a §

Med avvikelse från vad som i denna lag annars bestäms om ersättande av skördeskadorna kan under 1998 de anslag för betalning av skördeskadeersättningar som har anvisats i statsbudgeten för 1996 minskas med 50 miljoner mark och de anslag för ändamålet som anvisats i statsbudgeten för 1997 med 30 miljoner mark.

4 §

Om grunderna för bestämmandet av skördeskadorna och ersättningar för skördeskadorna, om ersättningarnas minimibelopp samt om hur ersättningarna skall bestämmas och utbetalas föreskrivs genom förordning. Genom förordning föreskrivs även om de växtarter beträffande vilka skördeskadorna skall beaktas när skördeskadorna på en brukningsenhet bestäms. Vid bestämmandet av grunder och växtarter skall olika växtarters odlingsssäkerhet, skadans inverkan på brukningsenhetens totalskörd och den skadelidandes självrisk beaktas.

Efter att ha hört delegationen för skörde-

Gällande lydelse

skador bestämmer jordbruksstyrelsen årligen före utgången av april för lägenhetsbestämda uppskattningar av skördeskada en normskörd för de i 1 mom. angivna växtarterna. Som enhetspris för var och en av växtarterna används de riktpriiser om vilka överenskommits vid de i 3 § 1 mom. nämnda förhandlingarna eller, om sådana priser inte finns, de priser som jordbruksstyrelsen särskilt bestämmer efter att ha hört delegationen för skördeskador.

Föreslagen lydelse

skador bestämmer vederbörande ministerium årligen för lägenhetsbestämda uppskattningar av skördeskadorna normskördar för de i 1 mom. angivna växtarterna. Som beräkningsgrund för enhetspriset för var och en växtart används *interventionspriset eller det marknadspris som betalats året före skadeåret, varvid även marknadsprisets senare utveckling kan beaktas. Om inget interventions- eller marknadspris finns, bestämmer ministeriet enhetspriset separat* efter att ha hört delegationen för skördeskador.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Om odlaren när denna lag träder i kraft har ett gällande avtal med staten om begränsning av nyttjande av åker enligt lagen om balansering av lantbruksproduktionen (1261/1989) och till odlaren utgående från avtalet betalas stöd under omläggningsskedet med anledning av omläggning från konventionell produktion till ekologisk produktion, iaktas de bestämmelser som gällde vid denna lags ikraftträdande.
